

Vergaderjaar 1987–1988

20 851 (R 1357)

Overeenkomst met Bulgarije inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, met bijlage en brieven; Sofia, 8 maart 1988

Ter griffie van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal ontvangen op 28 september 1988. De wens dat deze overeenkomst aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal zal worden onderworpen, kan door of namens een of beide Kamers of door ten minste vijftien leden van de Eerste Kamer dan wel dertig leden van de Tweede Kamer dan wel de Gevolmachtigde Minister van Aruba te kennen worden gegeven uiterlijk op 28 oktober 1988.

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitters van de Eerste Kamer en de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 16 september 1988

Nr. 1

Ter voldoening aan het ter zake bepaalde in de Grondwet en het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden¹, de Raad van State van het Koninkrijk gehoord, heb ik de eer U hierbij ter stilzwijgende goedkeuring over te leggen de op 8 maart 1988 te Sofia tot stand gekomen Overeenkomst tussen de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden en de Regering van de Volksrepubliek Bulgarije inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, met bijlage en brieven (Trb. 1988, 50)²

Een toelichtende nota bij deze Overeenkomst gelieve U hiernevens aan te treffen.

De goedkeuring wordt voor Nederland en Aruba gevraagd.

Aan de Gouverneur van Aruba is verzocht hogergenoemde stukken op 28 september 1988 over te leggen aan de Staten van Aruba.

De Gevolmachtigde Minister van Aruba is van deze overlegging in kennis gesteld.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
H. van den Broek

¹ Art. 91, (1), add. art. XXI, GW; Art. 61, (3), G.W. 1972, en Art. 24 Statuut.

² Ter inzage gelegd op de bibliotheek

TOELICHTENDE NOTA

Algemeen

Een overeenkomst inzake de bevordering en bescherming van investeringen heeft ten doel investeringen over en weer bescherming te bieden ter aanvulling van de bescherming op grond van de wetten en regelingen van de Overeenkomstsluitende Partijen en onder andere daarmee zulke investeringen te bevorderen.

Het overleg inzake de onderhavige op 8 maart 1988 te Sofia tot stand gekomen Overeenkomst (Trb. 1988, 50) heeft plaatsgevonden op initiatief van Bulgarije.

Economische situatie

Bij de overname van de macht door de Communistische Partij na de Tweede Wereldoorlog bevond Bulgarije zich economisch in een zeer slechte situatie. Een economisch herstelprogramma en achtereenvolgende vijfjarenplannen, waarbij de nadruk op de opbouw van een industriële sector lag, zorgden echter nadien voor voortdurende groei. Tot in de jaren zestig behoorde Bulgarije tot de landen met de hoogste groeicijfers. Aan het eind van de jaren zestig begon de groei te stagneren. Men poogde dit op te lossen door onder meer een grotere aandacht te schenken aan kwaliteit in plaats van kwantiteit.

Daarnaast werd geprobeerd meer naar het Westen te exporteren en minder te importeren. Voorts zou de verantwoordelijkheid voor het productieproces meer bij de bedrijven worden gelegd. Dit alles gebeurde onder het zogenaamde «Nieuw Economisch Mechanisme». Hoofdt thema's vormden de economische en technisch-wetenschappelijke aanpak van de problemen. Bestaande specialisaties zouden verder worden ontwikkeld.

In de planperiode 1981 tot en met 1985 kende Bulgarije nog een groei van het bruto nationaal produkt van gemiddeld 3,7% per jaar, doch aan het eind van die periode stagneerde de economie. Vooral de landbouwsector maakte moeilijke tijden door, onder andere door grote droogte. In 1986 namen de landbouwproductie en de industriële productie weer toe. Het tekort op de lopende rekening in harde valuta nam toe, waardoor in 1986 de buitenlandse schuld gestegen was van 1,1 miljard US dollar tot 2,5 miljard US dollar. In 1987 is het voorzichtig herstel van 1986 niet doorgezet.

Bilaterale betrekkingen

Tijdens het bezoek van de Bulgaarse Minister van Handel, Christov, aan Nederland eind 1985 werd van Bulgaarse zijde een aantal sectoren genoemd waarop de samenwerking met Nederland uitgebouwd kon worden. Genoemd werden met name de sectoren energiezuinige technologie, microbiologie, scheepsbouw en voedingsmiddelen- en verpakingsindustrie. Voorts worden telecommunicatie, chemie, micro-elektronica en toerisme als gebieden gezien waarop coöperatie mogelijk is. Van Bulgaarse zijde is erop gewezen dat de technologische revolutie van de komende jaren, met alle daarmee gepaard gaande investeringen, grote kansen voor samenwerking tussen de bedrijven uit beide landen biedt.

Van belang is daarbij de oprichting van een aantal nieuwe commerciële banken in Bulgarije. Zij zullen zich bezighouden met deelgebieden van de industrie. De nieuwe banken zullen, onder coördinatie van de Bulgaarse Nationale Bank, optreden als financiers van de verschillende economische associaties, werkzaam op het desbetreffende terrein, te weten de elektronische industrie, de biotechnische en chemische industrie, de

Het advies van de Raad van State wordt niet openbaar gemaakt op grond van het bepaalde in artikel 25a, derde lid, onder b, van de Wet op de Raad van State.

auto-industrie, de constructiesector en de transportsector. Met betrekking tot de mogelijkheden voor Nederlandse bedrijven in Bulgarije lijken vooral de eerste drie genoemde industrieën van belang te zijn.

Tevens zal als gevolg van de economische hervormingen de basis van de economie worden gevormd door het financieel zelfstandige bedrijf. Het bedrijfsleven zal door deze grotere autonomie meer armslag krijgen voor directe onderhandelingen, investeringen en buitenlandse handelscontacten. Daardoor ontstaan meer kansen voor het Westerse bedrijfsleven.

Artikelsgewijze toelichting

In **artikel 1** zijn de definities van de verschillende in de Overeenkomst genoemde begrippen opgenomen. Onder «en andere vormen van deelname» genoemd in het eerste lid worden ook concessies begrepen, waarbij aangetekend moet worden dat thans in Bulgarije geen concessies aan joint-ventures kunnen worden gegeven. De uitdrukking in het tweede lid «een bepaalde tijdsperiode» kan bijvoorbeeld een fiscaal jaar inhouden. De definitie van investeerbaar in het derde lid laat niet toe dat ook indirecte investeringen, via een derde land, of investeringen die de dochteronderneming in het gastland op haar beurt doet, onder de werking van de Overeenkomst vallen.

De in **artikel 3** bedoelde eerlijke en billijke behandeling en bescherming gelden niet alleen ten aanzien van investeringen en inkomsten maar ook voor activiteiten die verband houden met investeringen. In het **Protocol bij artikel 3** is uitgelegd wat met die activiteiten bedoeld wordt.

In het tweede lid is de meest begunstigde-natie-clausule opgenomen op verzoek van Bulgaarse zijde.

Van Nederlandse zijde bestonden bezwaren tegen een dergelijke clausule, omdat daarmee een nationale behandeling niet wordt gegarandeerd. Nadat door de Bulgaarse delegatie echter duidelijk was gemaakt dat een volledige nationale behandeling nooit aanvaardbaar kan zijn in het economisch-politieke stelsel van Bulgarije, ging de Nederlandse delegatie akkoord met deze clausule. Met de hiermee samenhangende briefwisseling bij de Overeenkomst, waarin aan «gezamenlijke bedrijven» met buitenlandse investeerders een gelijke behandeling als voor «bedrijven» zonder buitenlandse participatie wordt toegekend, wordt in feite nationale behandeling ten aanzien van gelijksoortige ondernemingen verkregen. Wel blijft een onderscheid ten opzichte van een staatsbedrijf, dat financieel afhankelijk is van de Staat, mogelijk. Een gelijke behandeling ten opzichte van deze bedrijven zou bijvoorbeeld mede winstafdracht aan de Staat impliceren.

In het **Protocol bij artikel 4, eerste lid**, is opgenomen dat artikel 4 ook toegepast kan worden op andere vormen van beperking van eigendom. Opname hiervan is van groot belang omdat juist sluipende onteigening vaak grote problemen oplevert.

Met betrekking tot **artikel 4, tweede lid**, merken wij het volgende op. Naar Bulgaarse opvattingen kan een soevereine Staat niet op voet van gelijkheid met een particuliere investeerder aan internationale arbitrage worden onderworpen. Eventuele geschillen zouden onderworpen moeten zijn aan lokale rechtspraak. Nederland kent echter grote waarde toe aan internationale beslechting van geschillen. Dit biedt de investeerder de zekerheid van een onafhankelijke toetsing van de beslissingen van de overheid van het gastland. Artikel 4, tweede lid, is een compromis tussen deze twee standpunten, waarbij wel internationale arbitrage mogelijk is, echter uitsluitend over de hoogte van de compensatie bij onteigening.

Artikel 5. In Bulgarije verstaat men onder transfer uitsluitend het overmaken van gelden en niet het omwisselen van de ene muntsoort in de andere. Nader bepaald moest dus worden hoe buitenlandse valuta verkregen kunnen worden. In het **Protocol bij Artikel 5** wordt de situatie in Bulgarije beschreven. De Bulgaarse delegatie bevestigde de Nederlandse opvatting dat de verwijzing naar de ten tijde van de ondertekening van kracht zijnde regels betekent dat, indien deze regels in ongunstige zin wijzigen, de nu vastgestelde regeling voor Nederlandse investeerders van kracht blijft.

Wat het inkomen betreft van het personeel, werkzaam bij een onderneming die onder de Overeenkomst valt, is in het Protocol bij artikel 5 vastgelegd dat maximaal 50% van de verdiensten vanuit Bulgarije mag worden getransfereerd. Vanuit Nederland is dit 100%. Een eventuele toekomstige soepeler regeling in Bulgarije zal conform artikel 3, vijfde lid, worden toegepast.

Artikel 7 heeft betrekking op investeringen gedaan voor de inwerkingtreding van de Overeenkomst. De datum 1 januari 1964 houdt verband met een toen in Nederland gedane investering.

Artikel 8 is opgenomen op Bulgaars verzoek nadat van die zijde was uiteengezet dat door opneming van dit artikel Bulgaarse ondernemingen hun Nederlandse partners beter kunnen helpen bij het verkrijgen van de benodigde visa en dergelijke.

Het bij de Overeenkomst gevoegde Protocol waarin uitleg wordt gegeven aan enige bepalingen maakt op grond van **artikel 10** deel uit van de Overeenkomst.

Artikel 11 bepaalt dat de Overeenkomst medegelding heeft voor Aruba. De Nederlandse Antillen wensen geen medegelding van deze Overeenkomst.

Artikel 12. De Overeenkomst zal een eerste looptijd hebben van tien jaar en vijftien jaar van kracht blijven na de beëindiging voor die investeringen die voor deze beëindiging zijn gedaan.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
Y. M. C. T. van Rooy

De Minister van Buitenlandse Zaken,
H. van den Broek

De Minister van Financiën,
H. O. C. R. Ruding